

Apteekri uus roll

Kristiina Sepp

farmaatsia doktorant
Tartu Ülikool

Hiljuti ütles ühe suurima Suurbritannia apteegiketi tegevjuht Toby Anderson: „Me investeerime sellesse, et meie apteekrid saaksid pühenduda patsientide abistamisele ja nõustamisele. Apteekrite roll on muutunud ja muutub ajas veelgi, järjest

enam on vaja kliinilist kompetentsust patsientide iseravimise toetamisel ning lisateenuste osutamisel. Ainus viis, kuidas apteekritele vaba ressursi juurde tekitada, on viia korduvate retseptiravimite väljastamine internetiapteeki ning julgustada patsiente kasutama mobiilirakendusi, mis hoiavad nende ravimikasutusel silma peal.“

On ilmne, et tehnoloogia arengut me eirata ei saa, ammugi mitte patsiendi ootusi teenustele. Vähem tähtsad ei ole ka teised väljakutsed tervishoius: vananev elanikkond, millega kaasneb multimorbiidsus, realiseerimata potentsiaal tervena elatud eluaastate osas, tervishoiuresursside piiratus (sh ka inimressurs). Tuleb leida lahendusi, kuidas väljakutsed vastu võtta ning uude ajastusse astuda. Rahvastiku Tervise Arengukava 2020–2030 rõhutab viit aspekti: tervis igas poliitikas; koostöö tõhustamine erinevate osapoolte vahel ehk interdistsiplinaarne lähenemine patsiendi toetamisel ja ravimisel; ebavõrdsuse vähendamine tervises; innovaatiliste lähenemiste rakendamine; kogukondade kaasamine ja inimkeskus. Kokkuvõttes on prioriteedi raskuskese esmatasandil, suurendades selle vastutust ja võimalusi, mille üks kindel osa on apteegiteenuse ning proviisorite ja farmatseutide pädevuste tõhusam rakendamine.

Apteeki satuvad ka need inimesed, kes ei pruugi 10–20 aasta jooksul arsti juurde jõudagi, mistõttu on apteegil suur osa nii terviseedendusel kui ka riskirühma kuuluvate inimeste üles leidmisel ning õigeaegsel sekkumisel. Mitmed riigid Euroopas on andnud apteekritele suurema rolli just patsientide iseravimise toetamisel, tervisenäitajate määramisel ja ka nt vaksineerimisel, mille osas on ka Euroopa Liidu komisjon öelnud, et teisi tervishoiutöötajaid, sh apteekreid, tuleb vaksineerimise teostamisse kaasata.

Teisalt omab väga tugevat mõju apteegiteenusele tehnoloogia areng, st mobiilirakenduste kasutamine, mis saadavad läbi biosensorite vajalikud terviseandmed otse arstile, kes saab igal ajahetkel jälgida, milline on parasjagu patsiendi tervislik seisund, või siis rakendused, mis diagnoosivad kasutajate haigusi – see tundub ulme, aga reaalsuses need juba toimivad. On loodud ka prototüübid 3D-ravimprinteritele, mida saaks kodustes tingimustes iga hetk kasutada, et sobiv tablett sobivate toimeainetega valmis printida, võttes arvesse inimese tervisenäitajaid just sellel hetkel. See on personaalmeditsiin, mis areneb ülikiiresti. Personaalmeditsiin on üks olulisi suundi ka Eesti e-tervise valdkonnas. See aitab leida igale inimesele võimalikult individuaalse ennetus- või raviplaani, analüüsides tema geenandmeid koos keskkonna-, tervisekäitumise ja terviseandmetega. Sel põhjusel on geenandmete teadmine ja nende rakendamine patsiendi ravis või tervise edendamise eesmärgil ka järjest olulisem. Seetõttu saab farmakogeneetika olema lähitulevikus üks apteekri pädevusvaldkondi, kuna see hakkab käima ja osas riikides juba käibki käsikäes igapäevase apteegiteenusega. Keegi ei taha ravimeid juhuslikult võtta, vaid ikka eeldusega, et need on mõjuvad ja sobivad.

Inimesed ei oota ainult personaalseid lahendusi, vaid ka personaalset lähenemist. Suhtlusoskus ja psühholoogia on valdkonnad, mis nõuavad pühendumist ning väärtustamist meie kõigi poolt, kui soovime pakkuda patsiendikeskset teenust. See nõuab ka muutusi õppekavas, et tulevased apteekrid vastaksid tööturu vajadustele ja miks mitte olla üldisest arengust sammuke ees. Oskused, mis on vajalikud eesolevatel kümnenditel on järgmised: digitaalsed, kognitiivsed, sotsiaalsed ja emotsionaalsed.

Juba on kasutusel tehisintellektid, mis aitavad diagnoosida ning määrata koheselt ravi. Inimesed otsivad aga jätkuvalt inimlikkust, suhtlust ja kinnitust oma tegevustele mitte robotilt, vaid inimeselt, kes osavõtlikult ja suure pühendumusega leiab sobivaima lahenduse. Me peame arendama ja laiendama oma pädevust, et vastata uue tervishoiu ajastu vajadustele ning omandama oskusi rakendamaks parimat tehnoloogiat inimeste ravimiseks ja ravijärgimuse parandamiseks.

